

JAK BYLO VE ŠKOLCE?

ANEB NĚCO K DOBRU O KOMUNIKACI RODIČ – DÍTĚ!

Ing. Iva Fínová

1. Úvod

Máte dítě, které navštěvuje mateřskou školku? Máte od svého dítěte informace o tom, co ve školce dělali, co nového se naučili, jak se mu ve školce líbilo, a podobně?

Asi většina rodičů, jejichž dítě chodí do mateřské školky, má na denním pořádku při vyzvedávání svého dítěte ze školky v myslí tyto a mnoho dalších otázek. Ale co na to děti? Máme se jich ptát? Nebo máme čekat, až nám samy něco řeknou? Ale co když opravdu potřebujeme vědět něco o tom, co ve školce dělaly, abychom zjistili, zda se jim ve školce vůbec líbí, nebo zda nemají nějaké problémy?

Nakonec se přece jen tedy zeptáme, i když očekáváme odpověď: „Dobrá.“, „Nic nového jsme nedělali.“ nebo „Jako vždycky.“ atd. To rodičům ale opravdu nestačí. Z odpovědí dětí máte kolikrát pocit, že ve školce opravdu nic nedělají, i když sami víte, jaký má mateřská škola program a že ten den měli zrovna na programu soutěžní den, hledání pokladu či jinou zajímavou aktivitu.

Jen málokteré dítě je sdílné, své zážitky a pocity vypráví, jen co vás spatří ve dveřích mateřské školky a vypráví vám je po zbytek dne. Mnohdy vás ani nepustí ke slovu. Doma vás pak chce naučit novou básničku, kterou se naučilo, zahrát si s vámi hru, kterou hráli ve školce, či ukázat díla, která ve školce vytvořilo (obrázky, které namalovalo, výtvary z keramiky nebo jiných různých materiálů, přání ke Dni matek atd.). Šťastní to rodiče!

Co radí psychologové a odborníci? Máme se děti ptát, nebo máme počkat, až začnou samy mluvit o školce? Ptáme se špatně? Co cítí dítě, pokud se ho pořád někdo ptá, jak bylo ve školce? A proč se o školce mnohokrát děti nechtějí vůbec bavit?

2. Co je důležité pro vzájemnou komunikaci?

- správné načasování (viz dále),
- správné reakce při komunikaci (viz dále),
- vzájemná otevřenost,

Například malý Ondra při rozhovoru s maminkou o školce (samozřejmě o tom, co vše se ten den ve školce stalo) sdělí, že bouchl Pavlika, protože mu nechtěl půjčit mašinku. A co na to maminka? Pokud by Ondrovi ihned vynadala, že nesmí mlátit děti, možná jí Ondra o příští potyčce ve školce raději nic neřekne a nechá si to pro sebe. Mnohem lepší je, pokud maminka Ondru vyslechne, pokusí se zjistit více informace a nabídne mu pro případ dalších neshod s dětmi ve školce jiná řešení, u kterých nebude muset Ondra ubližovat dětem, i když on to cítí tak, že jim jen něco „vracel“, „on si přeci nezačal“.

Vhodné je, pokud se také maminka svěřuje se svými úspěchy či drobnými neúspěchy nebo bagatelizovanými problémy, se kterými se ona ten den potýkala v práci. *Ondra tak uvidí, že i maminka řeší nějaké problémy, že mu o všem řekne, a příště, až bude mít Ondra ve školce opět nějaký konflikt s ostatními dětmi, nebude se vůbec rozmyšlet, zda to mamince říct, či neříct.*

- vzájemný respekt,

Vzájemný respekt znamená, že děti a rodiče nechají jeden druhého otevřeně vyjádřit svá přesvědčení a pocity bez obavy z odmítnutí. To znamená přijímat to, co ten druhý říká. Nemusíte se svými dětmi souhlasit, ale můžete dát najevo, že berete na vědomí jejich pocity.

Víš, maminko, Kristýnka mi dnes nechtěla půjčit panenku, tak jsem jí nedala bonbon, když jsem rozdávala všem dětem, říká Anička po školce mamince. Maminka vyslechla Aničku a povídá jí: „Chápu, že jsi tu panenku strašně moc chtěla, muselo ti to být líto. A víš, co bys mohla udělat příště? Ukaž Kristýnce, že ty jsi šikovná a hodná holčička, bonbon jí dej i přesto, že ti předtím nepůjčila panenku, a uvidíš, že ti Kristýnka příště tu panenku půjčí.“

- nebát se mluvit o náročných věcech,

Vzete, že i když je dítě malé, mnohdy je rozumově vyspělé tak, jak nejsou leckterí dospělí lidé. Při rozhovorech o složitějších věcech se je snažte jednodušeji popsat, například vysvětlit na lehčích

konkrétnějších příkladech, které jistě budou srozumitelné i pro dítě.

- chválit dítě za konkrétní věci,
- soustředění – navažte kontakt očima, výrazem.

Učte dítě mluvit o zážitcích již od útlého věku. Nedovolte, aby si dítě nechávalo své pocity pro sebe. Pokud je vaše dítě uzavřené a nechce s nikým moc komunikovat včetně vás, mluvíte sami o svých zážitcích a prožitcích. Vyprávějte mu o tom, co jste ten den zažili v práci, na co se těšíte, co vás čeká v práci další den, mluvíte o svých kolezích. Tím přimějete své dítě k tomu, aby se i ono se svými pocity a zážitky svěřovalo vám a aby to pro něj bylo přirozené.

3. Kdy je vhodné se ptát dítěte na den strávený ve školce?

Pokud se od dítěte chceme dozvědět něco o tom, co ve školce dělali a jak se mělo, musíme v první řadě na otázku zvolit správný čas.

V okamžiku, kdy pro dítě přijdete do školky, nechává dítě školku za sebou. Teď jste pro něj přišli, těšilo se na vás, chce se s vámi přivítat, teď bude na programu něco jiného. Ne školka. Ve školce bylo celý den a nyní chce trávit čas s vámi. Teď tedy opravdu není vhodný čas na to, abyste se ho začali ptát. Pokud se přece jen zeptáte, dočkáte se pouze známé stručné odpovědi: „Dobře!“.

V takovou chvíli byste měli okomentovat a pochválit pouze nové obrázky, které namalovalo a které visí v šatně na nástěnce, nebo se zeptat, kdo měl narozeniny či svátek, když si domů nese dobrůtky.

Vhodný čas na otázky může nastat ve chvíli, kdy potkáte na procházce nebo na nákupu kamaráda ze školky. Můžete se svého dítěte zeptat právě na něj: „To je tvůj kamarád?“, „S ním si ve školce hraješ?“, „Je hodný?“, „Je s ním legrace?“ a podobně. Využijte této příležitosti. Dítě vám bude potvrzovat, nebo naopak vyvracet vaše domněnky a otázky a možná, že i přidá zajímavé příhody, prožité s kamarádem ve školce, nebo vám o něm poví jiné informace.

Například:

- *Jéé, hele, maminko, tamhle je Evička.*

- *Ta s tebou chodí do školky, nebo odkud ji znáš?*

- *No, ze školky přece. Evička má postýlku vedle mě a vždycky při spinkání si spolu povídáme a paní učitelka nás musí pořád napomínat.*

Vidíte, jak se Lucinka rozpovídala, když maminka vhodně položila otázku v pravý okamžik a na prvotní informaci Lucinky nereagovala pouhým „Hmm.“.

Otázky není třeba pokládat a dítě zpovídat hned, jakmile je vyzvednete ze školky či přijdete domů. Pokud dítě samo nezačne mluvit o tom, co ve školce zažilo nebo co se ve školce ten den stalo, můžete začít třeba až u večere nebo u společné hry a podobně, zkrátka ve chvíli, kterou trávíte společně, či při činnosti, kterou děláte společně.

Velmi časté bývá, že se dítě rozpovídá při čtení či vyprávění pohádky před usnutím.

Maminka vypráví Lukáškově před spaním pohádku o mašinkách. Na to téma začne Lukášek mamince vyprávět, že odpoledne, když si ve školce hráli s mašinkami, po něm Péťa jednu mašinku hodil a Lukášek plakal.

4. Jak se máme dítěte správně ptát?

I když zvolíme správný okamžik k dotazování se dítěte, jak bylo ve školce, není vyhráno. Velmi důležité pro to, abychom byli s odpověďmi dítěte spokojeni, je forma pokládání otázek. Jak správně položit otázku?

- Vyhýbejte se uzavřeným a obecným otázkám, u kterých dítěti stačí odpovědět jedním slovem. Neboli – na konkrétní otázku – konkrétní odpověď. Zkuste položit otázku jinak, aby dítě muselo svou odpověď více rozvést. Na správně položenou otázku již dítě nemůže použít pouze jednoslovné odpovědi.

ŠPATNÉ OTÁZKY

„Spinkal jsi ve školce?“ – „Ano.“

„Jedl jsi oběd?“ – „Ano.“

„Jak ses měl dneska ve školce?“ – „Dobře.“

a podobně

SPRÁVNÉ OTÁZKY

„Co jste dnes dělali ve školce?“ – „Byli jsme na hřišti a taky jsme se učili novou básničku, ale ještě jí moc neumím.“

„O čem vám dnes paní učitelka při spinkání povídala?“ – „Nejdřív nám přečetla pohádku a potom jsme si povídali o tom, jak si kdo doma uklízí hračky a taky kam patří knížky.“

„Řekneš mi také tu novou básničku, kterou jste se dnes ve školce učili?“
atd.

- Dejte pozor na adekvátní reakci. Vyhněte se nepřiměřené kritice, sdílejte s dítětem jeho pocity a teprve potom vyjádřete také svůj názor. Navrhněte přiměřené řešení problému. Podle toho, jak zareagujete na to, co vám vaše dítě sdělí, se vám dítě bude nebo nebude nadále svěřovat se svými zážitky a pocity ve školce. Pro vás to může být banalita, ale dítě v tu chvíli řeší velký problém, se kterým si neví rady. Vám se s ním svěří a očekává, že mu pomůžete, poradíte a zejména že ho pochopíte a pochlácholíte.

ŠPATNÉ OTÁZKY

„Honzík mi bral hračky.“ – „Hmm, tak si příště hraj s někým jiným.“

„Pěťa mě strčil.“ – „To nevádí, on určitě nechtěl.“

SPRÁVNÉ OTÁZKY

„Lucinka mi nechtěla půjčit panenku.“ – „Vážně? To jsi musela být smutná, vid’? Tak se příště musíte s Lucinkou domluvit a o panenku se vystřídat. Chvilí ji bude mít ona a chvilí ty.“

„Adámek mě bouchnul.“ – „A bolelo tě to? Proč tě bouchnul? Tak to příště řekni paní učitelce a ona to vyřeší nebo musíš Adámkovi říct, že se to nedělá, on to asi neví.“

Komunikace s dítětem by neměla být naším monologem, ale společným dialogem. Věřte, že dítě toho má na srdci spoustu, jen potřebuje prostor a správný okamžik pro to, aby vám to všechno sdělilo.

5. Závěr

Lidé spolu komunikují odpradáвна, ale ať se to může zdát jakkoliv neuvěřitelné, správně komunikovat není jednoduchá záležitost.

Správná komunikace vyžaduje dlouhodobý trénink. A co teprve pokud se jedná o komunikaci dospělých lidí s dětmi? Je velmi jednoduché něco říct, ne vždy to však druhá strana pochopí tak, jak jste to mysleli.

A velmi často tak dochází k nedorozuměním. Nesprávná komunikace může přinést značné problémy mezi dospělými a ještě více škody může napáchat právě v komunikaci rodiče s dítětem. A nemusí jít jen o nesprávnou komunikaci, mnohdy může tyto škody a problémy způsobit komunikace nulová.

Základem by měl být pocit dobrovolnosti a spokojenosti. Pilířem by mělo být také naslouchání a poslouchání druhého.

6. Zdroj ŠPAŇHELOVÁ, I.: Vzájemná komunikace rodič – dítě. Právo a rodina, nakladatelství Linde, 2007. Mateřská škola U Jezu, v Žatci